

İsmet İnönü ve ailesi Pembe Köşk'ün bahçesinde.

Özden Toker'ın cumhuriyet ve demokrasi tarihimize değerli anılarla ışık tutan bu kitabı ilgilyle ve keyifle okudum. Tavsiye ediyorum.

İsmet İnönü'nün Kızı Abla Tuğrul

Dersler...

14 Mayıs yaklaşırken siyasette tansiyon tırmanıyor. Sadece söylemlerde değil "üzücü" eylemlerde de...

Cumhuriyet tarihinin zirvelerinde en yüksek gerilim ve kopmadan sayılar çevreyim...

Şevket Süreyya Aydemir'in kitaplarına koyduğu adlarla "TEK ADAM" Atatürk ve "İKİNCİ ADAM" İsmet İnönü arasındaki kopuş...

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, en yakını Başbakan İsmet İnönü ile "çok tatsız" konuşmalarından sonra "ayrılık" kararı alır. Basına "sağlık nedeniyle" diye bir açıklama yapılması için anlaşılır.

İnönü artık sadece bir milletvekilidir. Zamanının çoğunu Çankaya'daki konutu "Pembe Köşk'te" geçirmektedir.

İktidardayken, güç sahibiyken yanında olanların çoğu görünmez, aramaz olmuşlardır. İşte o süreçte İsmet İnönü Ankara'da oynanan bir etkinlik için oğulları Erdal ve Ömer'le birlikte stadyuma gidiyor. Şeref tribününde görülmesiyle birlikte fısltı halinde "İnönü, İnönü geldi" haberi bütün stadyumda yayılıyor.

Bundan sonraki satırları İnönü'nün kızı, gazetecilikteki ustam Metin Toker'in eşi Özden Toker'in anlatımıyla yansıtıyorum. (*)

Babam çok rahatsız oluyor. Stadyumdan çıkmaya karar veriyor. Çıkarken tezahürat daha da artıyor. Arabaya yaklaşırken etrafına toplanıyorlar, "Bizi bırakma" diye bağıyorlar.

Babam alelacele bir arabaya biniyor. Şöföre "Hemen sür" diyor ama imkânsız.

Halk arabayı yerdan kaldırıyor. Bir an ilerleyemiyor. Ağabeylerim orada kalıyor. Babam Ankara Palaşa geçiyor.

Daha sonra eve geliyor. Pek fazla bir şey söylemiyor ama bir anormallik olduğu anlaşılıyor.

Babamın yakını olanlar, ona gelip aleyhinde konuşulduğunu, bu olayın Atatürk'e bir muhalefet, bir başkaldırma gibi yorumlandığını anlatıyorlar.

Yorumlayan, Atatürk'ün yanındaki mutab çevre.

Sonra olay Meclis'te söz konusu oluyor, konuşmalar yapıyor...

Meclis'te babam cevabını veriyor.

Atatürk artık bu eve (Pembe Köşk) gelmiyordu ama Atatürk hakkında bize hiç kötü bir şey, bir kırgınlık hissettirilmedi.

Olay Atatürk'e nakledildiği zaman Atatürk kıyameti koparıyor.

Diyor ki:

"Tabii onun kıymetini bilecekler, İsmet Paşa onlar için neler yaptı, bunu nasıl unutulabilirler?"

Yani bizim milletimiz böyle bir millet mi?

Onu unutacak saygısız, sevgisiz bir millet mi?

Bundan sonra bu mesele bitmiştir, kapanmıştır.

İsmet Paşa'yı gördüğünüz yerde saygı göstereceksiniz.

Hiçbir aksi tavır takınmayacaksınız."

Babamın, daha doğrusu her ikisinin ortak arkadaşlarından bazıları, bu olaylardan sonra daha sık gelip gitmeye başlıyorlar bizim eve.

BUGÜN

Güneri Cıvaoglu
nguneri.civaoglu@gmail.com

ÜLKÜ'NÜN DOĞUM GÜNÜ

İnönü'nün Başbakanlıktan ayrılmasıyla birlikte dargınlık süreci 10 Kasım'a kadar sürer. Arada bazı yazışmalar var ama yüz yüze, karşı karşıya gelmezler.

Gene de...
Özden, Atatürk'ün manevi kızı Ülkü'yle

Metin Toker ve Özden Toker evlendikleri gün.

arkadaş olduğu için zaman zaman Çankaya Köşkü'ne davet edilir.

Örneğin Ülkü'nün doğum gününe...

Özden Toker'in anlatımıyla devam...

Atatürk çocuklarını hepisiyle teker teker konuştuk. Sonra sıra bana gelince benimle uzun uzun konuştu.

Tabii benimle daha çok ilgilendi.

Dedi ki mesela,

"Baban dersler alıyormuş, neler yapıyor? Viyolonsel dersleri alıyormuş, bana ne zaman konser vermeyi düşündüğünü babama sor bakalım."

Sonra...

"Baban İngilizce öğrenmeye başlamış.

Zaten hep isterdi, hep üzülürdü öğrenmedi diye, iyi olmuş, şimdi bak onu da öğrenecek..."

Bir şey daha hatırlıyorum...

"Sizin bahçesindeki birçok çamı, meyve ağacını babanla birlikte dikmiştik, şimdi bakalım baban bensiz, o ağaçları kiminle diyor, sor bakalım ona."

AKİS'te göreve başladığı yıllar.

O gün Özden'e Atatürk'ün hediyesi olarak bir de İspanyol giysileri içinde bebek hediye edilmiş.

METİN TOKER'LE EVLİLİK

Yazının başında belirttiğim gibi, Metin Toker meslekte ustamdır. Gazeteciliğe onun "efsane" AKİS dergisinde başlamıştım.

İlerleyen yıllarda patron ve muhabirden ilişkimiz dostluğa evrilmişti.

Özden Hanım'la seyrek konuşmalarla da olsa diyalogumuz sürüyor.

Büyük saygı duyduğum hanımefendidir. Kitapta Özden Hanım "Metin Toker'le evliliğini" de anlatıyor.

Koskoca İsmet Paşa'nın kızının bir gazeteciyle evlenmesi o yıllarda hayli yadırganmış.

İsmet Paşa, "Metin Toker nasıl biri?" diye bilgi almak için dostu, yazar, büyükelçi ve milletvekili Yakup Kadri Karaosmanoğlu'ndan ricada bulunur.

Karaosmanoğlu

"Ben olsam gazeteci kız vermezdim" yorumunu yapmış.

Burada bir parantez açayım, ben de İsmet Paşa'nın döneminde büyükelçi olan -sonraları Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri- Faik Zihni Akdur'un kızıyla evlendim.

Metin Toker örneğinden cesaret almıştım.

Kayınpedirim benim için tahkikatı, büyükelçi ve eski Bakan Celal Tevfik Karasapan'dan rica etmiş.

Onun da damadı gazeteci büyüğümüz Mehmet Ali Kışlalı'ydı.

Hakkımda "iyi referans" vermiş.

Kayınpedirim annesi "gazeteci" deyince "gazete satıcısı" sanmıştı. Bana "Kızımız çok uzun boylu, elbise için çok kumaş gider, çok para lazım" diyerek gözümü korkutmak istemişti.

İnönü'yü zorlamak için 1950'li yıllarda damadı Metin Toker'i iki kez hapse mahkûm etmişlerdi.

Kitapla devam...

Muhafif gazetecilerin yattığı Ankara'daki hapishanenin adı aralarında taktıkları lakapla "Ankara Hilton"du.

Volta atkılan avlunun da adını "Menderes Bulvarı" koymuşlardı.

Şimdi artık orası hapishane değil müze.

Menderes ise 27 Mayıs ihtilalinden sonra -Dışişleri Bakanı Zorlu ve Maliye Bakanı Polatkan ile birlikte- idam edildi.

Demokrasi ve adalet tarihimizin kara sayfasıdır bu idamlar.

Metin Bey'i de yıllar önce kaybettik.

Onlardan geriye "alınması gereken dersler" kaldı.

.....

(*) Cumhuriyet'le Özdes Bir Yaşam: Özden Toker -İsmet İnönü'nün Kızı Anlatıyor- Söyleşi Mehmet Ö. Altan / Yapı Kredi Yayınları / Şubat 2023